Österreichische Post AG
GZ02Z031765M
Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću
Kroatischer Kulturverein im Burgenland
Dr. Lorenz Karall-Straße 23
7000 Eisenstadt/Željezno

Glasilo

Hrvatskoga kulturnoga društva u Gradišću

2. JULI 2025.

Veleposlaniki Hrvatske i Slovenije u Gradišću

Veleposlaniki Hrvatske i Slovenije, Daniel Glunčić i Aleksander Geržina su utorak, 20. maja pohodili institucije narodnih grup u Borti. Na programu ovih dvih diplomatov je stao pohod Dvojezične savezne gimnazije u Borti, posjet kod Ugrov i Romov i razgledivanje gradilišća, Doma narodnih grup.

Ludwig Frauer (predsjednik „BUKV“), Aleksander Geršina (veleposlanik R. Slovenije), Emmerich Gärtner-Horvath (predsjednik „Roma- Service“), Danijel Glunčić (veleposlanik R. Hrvatske) i Joži Buranić (predsjednik HKD-a) *foto: HKD*

Jubileji dvih seoskih povjerenikov

Dugoljetni seoski aktivisti i povjereniki HKD-a su početku aprila svečevali svoje 60. rodjendane.

Svečevanje kod Renate (u sredini) HKD delegacija sredina. *foto: HKD*

Prilikom svojega 60. rodjendana su si Renate Fazekaš iz Frakanave i Viktor Kuzmić iz Geništofa pozvali rodjake i prijatelje kot i dugoljetne člane i prijatelje HKD-a, ki su rado slijedili pozivu, da s njimi skupa svečuju svoje krugle rodjendane. Obadva stoju jur već od 35 ljet u svoji seli na čelu seoskoga HKD-a. Onde su organizirali bezbroj hrvatskih priredbov i tako širili hrvatsku kulturu i običaje.

I mi u ime HKD-a im srdačno čestitamo i im hvalimo na njevom angažmanu. Ufamo se, da ćedu i nadalje još mnoga ljeta sudjelivati i se angažirati u našem društvu. Željimo jubilarom od srca još čuda lipih ljet u zdravlju, čuda snage i strpljenja i čuda veselja pri svi njevi aktivnosti za širenje hrvatske kulture u sridnjem Gradišću. Živili!

HKD delegacija i prijatelji kod Viktora (u sredini). *foto: Rafaela Ostovits*

Kulturni izlet u Zagreb

Nedilju, 6. aprila je Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću organiziralo jednodnevni izlet u glavni grad Republike Hrvatske. Ugodna grupa ljudi se je otpravila jutro rano autobusom u Zagreb. Šarolik program je čekao zainteresirane. Po cirka četiri ura smo stigli u glavni grad. Prva štacija je bio autobusni kolodvor kade smo parkirali autobus. Odanle smo se pak tramvajem odvezli u centar grada na Trg Bana Josipa Jelačića kade smo se pak razdilili i u različni restorani objedvali.

U 14:00 uri smo se svi opet sastali kod Hrvatskoga narodnoga kazališća- točno kod Zdenca života- kade nas je čekao vodić gosp. Bono Rajić. On nas je peljao kroz grad i nam razlagao i kazao znamenitosti grada. Čuli smo i mnogo o povjesti Zagreba. Ova tura je durala dobro poldrug ure. Po tom smo imali još dost vrimena sami razgledivati grad ili se sjesti nekamo u kafić i uživati šarm grada i lipo toplo protulično sunce.

Navečer smo se svi sastali i išli u Hrvatsko narodno kazališće kade nas je čekao vrhunac izleta. Folklorni ansambl Kolo Slavuj je onde prezentirao svoj program „Oganj Gori“ hrvatskoj publiki.

Sudioniki pri razgledivanju grada. *foto: HKD*

Po izvrsnoj predstavi smo se pak otpravili na put u Gradišće. Malo nam je bio ov izlet naporan ali ipak će nam ostati u lipoj uspomeni.

2. djelaonica tancanja u Klimpuhu

Diozimatelji pri drugoj djelaonici tancanja. *foto: privatno*

Četvrtak, 8. maja, se je u farskom domu Klimpuha održala druga djelaonica tancanja kola, ku je i ovput peljao umjetnički peljač ansambla Kola Slavuja, Štefan Novak. Glavne organizatorice ove priredbe su kot i prvi put bile tajnica HKD-a Helga Machtinger i seoska povjerenica u Klimpuhu Ljuba Palatin-Wild.

I ov put je zanimanje bilo jako veliko, jer je oko 30 plesačic i plesačev došlo na ples. Program je bio sličan kot i prvi put kade je tančeni peljač pokazao korake i koreografije iz cijeloga Balkana. Pokidob su reakcije od strani sudionic i sudionikov pozitivne i se kaže veliko zanimanje za nastavak, odnosno ponovo održanje ove djelaonice, predvidja HKD sjever nuditi ovu priredbu na redovitoj bazi. Planira se da se ova tančena djelaonica nudi barem četirekrat u ljetu. Zanimanje i potražnja bi na svaki način postojala!

Tamburica Cindrof je pozvala na „Zajačimo si”

Jur po 17. put je Tamburica Cindrof nedilju, 27. aprila održala ovu tradicionalnu priredbu u kulturnom centru ki je bio do zadnjega mjesta zauzet.

Tamburica Cindrof s peljačem Rolandom Petschenigom (u sredini). *foto: privatno*

Kod ulaza su gosti dostali knjižice s teksti da bi si – kot svako ljeto – mogli skupa zajačiti s tamburašicami i s tamburaši. Jačile su se ne samo narodne jačke nego i popularni šlageri. Na svakom stolu su bile i čedule, na ke su mogli gosti napisati svoje tri najdraže jačke.

Kot i prošlo ljeto tako je i ovput Elvira Winter nakinčila kulturni centar na zvanaredan način. Predsjednica Judit Jaidl joj se je zahvalila za nje trud, isto tako se je zahvalila i zastupnikom općine Cindrof, ki su im dali na raspolaganje dvoranu.

Potom je muzički peljač Tamburice Cindrof, Roland Petschenig, sve goste ki su došli iz cijeloga kotara na ovu priredbu pozvao na skupno i veselo jačenje. U prvom dijelu programa su bile za čuti većinom poznate narodne jačke kot npr. *Leti ptica leti, Veselo je društvo naše, Živilo bratinstvo, Daj mi daj, itd..*

U pauzi su mogli gosti uživati kavu, pecivo, torte i kruhe s različnimi namazi, ke su pojedini kotrigi Tamburice Cindrof ili njeve žene i/ili majke sami spekli.

Po pauzi su zaglušale i popularne melodije i šlageri kot npr. *Cesarica, Paloma nera, Vjeruj u ljubav, Ribari, Skalinada*... ki su oduševile brojnu publiku. Svako ljeto čekaju pohodnice i pohodniki na one jačke, ke se najveć zaželju. Tako je na koncu skupnoga jačenja Tamburica Cindrof odigrala najobljubljenije top 3 jačke - a to su bile *Dalmatinka, Tužna je noć i Mandolina*.

Po nekoliki muzički dodatki je završilo ovo obljubljeno jačkarno otpodne s jačkom *Laku noć svirači* ku su svi člani Tamburice Cindrof skupa zajačili. Ovom priredbom pokaže grupa svoj neutrudljiv angažman za hrvatsku muziku, za hrvatsku kulturu i za hrvatski jezik i se veseli na dojduće lipe nastupe.

HKD na sajmu u Filežu

Fileški sajam postaje sve važnija točka za gradiščanskohrvatsku štampu i lektiru

Na štandu HKD-a: Martin Kerstinger, Katarina Dowas (UMIZ) i Andrea Kerstinger (biblioteka Mjenovo). *foto: UMIZ*

Subotu, 21. junija je Hrvatsko kulturno društvo bilo opet zastupano pri tradicionalnom sajmu na Filežu. Ambijenat u parku uz filešku crikvu je pri zvanarednom sunčanom vrimenu povukao množinu zainteresiranih. Pravoda i program koga je glavna organizatorica sajma Verena Varga (Revenin ormar) sastavila, je bio uzrok velikomu zanimanju ljudi. Šarolik kulturni i dičji program je magnet za ovu priredbu, ka počinje u deveti ura jutro i završi kasno po podnevu. Uz regionalne seljačke produkte, dobro jilo i pilo i različne druge stvari nudu HKD, Štamparsko društvo i biblioteka Filež i Mjenovo ljudem mnogovrsno štivo. Isto tako je iz Borte bilo zastupano društvo „UMIZ4KIDS“, ko je za dicu nudilo bastljanje i čitanje većjezičnih knjig. Veselimo se jur na dojdući sajam u jeseni ki će se održati subotu, 20. septembra. Vidimo se!

Ksenija Pajić, Mladen Čutura i Natalija Đorđević. *foto: HKD*

Lectirum teater na gostovanju u Kugi

Prilikom 18. Glumačkoga festivala u Krapini i po predstavi u Zagorju je gostovala Kazališna družina Lectirum teater iz Zagreba u Kugi. Predstavu su organizirali u kooperaciji Hrvatsko kulturno društvo i Kuga. Jur po četvrti put dolazu profesijonalne glumice i glumci u Gradišće i prezentiraju svoje najnovije produkcije. Ov put su pokazali komediju Suparnice (rivalke ili konkurentice) na pozornici u Kugi. Uloge suparnic su igrale Ksenija Pajić i Natalija Đorđević. Ulogu kazališnoga djelača ili sluge je igrao Mladen Čutura.

U predstavi je išlo za dvi glumice, dramske prvakinje, ke su po petnajsti ljeti opet u kazališću da se pripravu na predstavu „Spletke“, onu dramsku igru zbog ke su se pred petnajstimi ljeti „na smrt“ svadile. A sve zbog toga jer je svaka mislila da je bolja od one druge. Kad je ondašnja predstava bila apsolutni hit, je direktor kazališća odlučio opet predstaviti istu igru s istimi i još uvijek posvadjenimi majstorskimi glumicami. Ali to one ne znaju, jer svaka od njih ima posebnu probu. Premijera se bliži, generalna proba kuca na vrata i tako i trenutak susreta dvih divov u garderobi. Upravo ovde počinje duhovita komedija i borba počinje...

Organizatorice i organizatori kot i akterice i akteri po predstavi. *foto: HKD*

Marija Wakounig, Jandre Palatin, Michael Schreiber, Lea Vouk i Joži Buranić na podiju u Željeznu. *foto: T. Buranić*

70 ljet članak 7 Austrijanskoga državnoga ugovora

Srijedu, 14. maja je stao Član 7 iz povijesne perspektive u centru priredbe ka se je održala u Kulturnom i kongresnom centru u Željeznu. Na poziv Centra austrijanskih narodnih grup (CAN) i Gradišćanskoga društva za istraživanje su povijesničari iz Gradišća i Koruške govorili o nastajanju ovoga članka Austrijanskoga državnoga ugovora. U njem su zapisana prava hrvatske narodne grupe u Gradišću i slovenske narodne grupe u Koruškoj i Štajerskoj. U diskusiji na podiju su potom pravniki iz obadvih narodnih grup diskutirali o značenju člana 7 danas.

Predsjednik Gradišćanskoga društva za istraživanje i povjesničar Michael Schreiber je predavao o nastajanju člana 7, uz napomene koruškoslovenske historičarke Marije Wakounig, peljačice Austrijanskoga i centralnoeuropskoga centra na sveučilišću u Beču. Pravne aspekte su rasvitili Lea Vouk iz koruškoslovenske perspektive i Jandre Palatin iz gradišćanskohrvatske.
Priredbu o članu 7 je pohodilo oko 60 ljudi. Joži Buranić, generalni tajnik Centra austrijanskih narodnih grup, se je veselio velikomu odzivu ljudi. Za njega je to dokaz, da su ljudi zainteresirani na razvitku člana 7 i da se ljudi kanu informirati ča se s ovom „Magnom Cartom“ more još djelati.

Zainteresirana publika pri predavanju. *foto: T. Buranić*

Juristica Lea Vouk je prispodobila ov dokumenat zombijem. U pogledu na buduće djelovanje sa članom 7 je rekla: „Znači da je živ, jer je u pravnom sistemu nutri, ali de facto se iz toga već čuda ne da napraviti“!

Takozvani izvedbeni zakon člana 7, ki je u ustavnom rangu, je nastao 1976. ljeta zakon o narodni grupa. Problematična situacija je ta, da su noveliranjem ovoga zakona 2011. ljeta neke dijele stavili u ustavni rang, konkretno ide zapravo za topografiju i službeni jezik, ke su u noveli 2011. ljeta uže definirali, nego u članu 7. Tim da je ta tematika u ustavnom rangu su onemogućili, da se ta zakon more pogledati od Ustavnoga suda. Ovako su Gradišćanskim Hrvatom prava zeli da bi se ča preminilo – a čuda svega da bi se moralo preminiti.

Tribali bi novi zakon o narodni grupa. Član 7 neka služi kot temelj iz koga se izdjelivaju prava. Jasno, da se moraju sve narodne grupe skupa sjesti. Jedna prilika je jur bila ljetos pri platformi dijaloga u parlamentu. Onde su zastupniki narodnih grup izrazili želju za anketom u parlamentu, o noveliranju zakona i o narodni grupa. Parlamentarci, eksperti i zastupniki narodnih grup bi se morali skupa sjesti i reć ča nam je potribno i kako to formulirati. Pravoda prez političke volje ništ ne ide, ali vidljiva je moguća šanca kljetu prilikom 50. obljetnice zaključka zakona o narodni grupa. Svi su si složni u tom, da je zakon zastaran.

U okviru priredbe je i pao izraz revitalizacije gradišćanskohrvatskoga jezika. Ovakova revitalizacija je potribna čim jezik zgublja svoju funkciju. Ako je sve manje govoračev i govoračic, ako već ne postoji mogućnost se s ljudi pominati, onda jezik zgublja svoju funkciju, a ova funkcija se triba revitalizirati. Za to je potribno jako čuda kamenčićev, ki se moraju jako dobro i točno složiti, početo od školstva, prik imidža jezika, vidljivosti jezika u javnosti i do pravne situacije.

Rezime ove priredbe glasi da je jezik jako ugrožen. „To je istina! To je tako! To vidimo u škola!“ Status quo da se mora priznati i na tom onda dalje djelati. Ako se veli da je sve dobro i da sve paše – to pravoda nima efekta!

Hrvatski i slovenski veleposlaniki u Borti

Utorak, 20. maja su gradišćanske narodne grupe mogle pozdraviti hrvatskoga kot i slovenskoga veleposlanika u Austriji- Danijela Glunčića i Aleksandera Geržina- u Borti. Oni su nastavili svoju inicijativu od 2022. ljeta, da pohadjaju dvojezične institucije hrvatske i slovenske zajednice. Po prvi put su ov program proširili na sve narodne grupe Gradišća. Koordinaciju pohoda je preuzeo predsjednik HKD-a i Savjeta za hrvatsku narodnu grupu Joži Buranić. Hrvatsku narodnu grupu je zvana toga zastupao glavni tajnik HKD-a Martin Kerstinger. Uz spomenute osobe je sudjelovao učitelj i predsjednik Savjeta za madjarsku narodnu grupu Attila Somogyi. Delegacija je najprije pohodila Gradišćansko-madjarsko kulturno društvo. Onde je predsjednik Ludwig Frauer predstavio djelo društva i prostore za jezične vježbe i biblioteku. Po tom su veleposlaniki razgledali nedaleku Dvojezičnu saveznu gimnaziju Borta. Ravnateljica škole Iris Zsótér i stručna inšpektorica Judith Makkos-Kaldi su srdačno primile delegaciju. Školari i školarice hrvatskih i madjarskih razredov su prikazali tradicionalne madjarske tance i hrvatske jačke. U školskoj biblioteki su onda veleposlaniki, učiteljstvo i zastupničtvo narodnih grup izminili svoja iskustva. U razgovoru su tematizirali izazove na obrazovnom sektoru, osebujno ali polaku realizaciju pravov narodnih grup, ka su zapisana u državnom ugovoru. Tako je jedina dvojezična gimnazija u Borti utemeljena stopr 1992. ljeta, iako je bila obećana u Članu 7 jur 1955. ljeta.

Veleposlaniki su pokazali razumivanje za svakidanje poteškoće u dvojezičnom školstvu i su je povezali sa situacijom u svoji domaći zemlja. Posebna tema su bili izazovi u izobrazbi učiteljstva i dostupnost školskih knjig i materijala za podučavanje. Veleposlanik Glunčić je pri tom obećao, da će sondirati moguća podupiranja na području native speakerov. Obadva veleposlaniki su zvana toga naglasili vridnost većjezičnih Austrijankov i Austrijancev i njevu centralnu ulogu pri gradnji mostov med državami.

Martin Kerstinger, Joži Buranić, Danijel Glunčić, Iris Zsótér, Aleksandar Geržina, Attila Somogyi, Judit Makkos-Kaldi i Ludwig Frauer u Dvojezičnoj saveznoj gimnaziji. *foto: HKD*

Pohod veleposlanikov je završio u društvu Roma-Service pod peljanjem Emmericha Gärtnera-Horvatha. Onde je bila i mogućnost za razgovor sa sudioniki slobodnoga radija MORA o njevi plani za budućnost. Delegacija je pri tom pohodila i spomen-mjesto za 1995. ljeta umorene Rome na rubu Borte.

Na koncu su se veleposlaniki sastali kod novoga Doma narodnih grup, čijim zgotavljanjem se računa sredinom 2026. ljeta. Narodne grupe s velikim veseljem čekaju na zgotavljanje novih prostorijov, ke ćedu omogućiti veću vidljivost i bolju realizaciju aktivnosti.

Slikovnica „Mala gladna gusinka“

Nedilju, 25. maja su u okviru fešte osnovne škole u Novoj Gori školarice i školari predstavili slikovnicu „Mala gladna gusinka“ – u originalu „The very hungry caterpillar“ od Erica Carlea. Muzikalno je dicu pratio tamburaški sastav BaHeTaši, ki su s dicom zavježbali posebne jačke.

Knjiga se preporučuje za dicu u čuvarnici kot i za dicu 1. i 2. razreda osnovne škole.

Jednostavnim rječnikom je opišen životni krug gusinke, od jaja do pretvorbe u metulja. Poučni dio knjige se najde u ponavljajući fraza ke sadržavaju dane tajedna, broje, sadje i hranu.

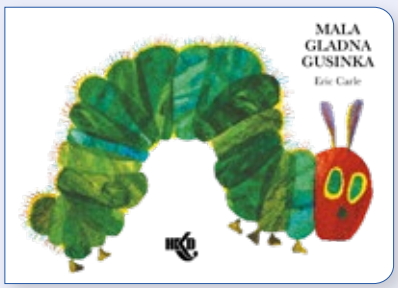

Knjiga se more kupiti u uredu HKD-a ili u online-shopu za € 12,-.

Ova knjiga se je prevodila u već od 80 jezikov, a sada je izdana i na gradišćanskohrvatskom jeziku. More se reć, da ova knjiga sliši med svitsku dičju literaturu.

Školska dica i BaHeTaŠi pri prezentaciji nove slikovnice.

foto: R. Staudinger

Tamburica uz oganj u Trajštofu

Tamburica Trajštof pri nastupu u „ETHNO-u“. *foto: V. Zeichmann*

Sekcija HKD-a u Trajštofu i ovo ljeto priredjuje tamburaške večeri u domaćem selu. Prošlo ljeto su se ove priredbe organizirale na rastoku „Oleander“. Ljetos se je koncept malo preminio ča se tiče lokacijov. HKD Trajštof na čelu sa seoskim predsjednikom Milanom Kornfeindom je organizirao priredbe u novom restoranu „ETHNO“. Novo adaptirani lokal ki se nalazi kod kružnoga toka, je poznat i obljubljen kod gostov za balkanske špecijalitete na roštilju.

Prva priredba je bila 22. maja kade je Tamburica Trajštof zabavljala goste. Prem godinastoga vrimena se je ipak napunio lokal i gosti su uz tamburašku muziku mogli uživati ukusne ponude na grilu. 12. junija su pak Poljanci onde zabavljali publiku svojim šarolikim programom.

Druga lokacija za ove priredbe je nogometno igrališće u Trajštofu. U kooperaciji s nogometnim društvom se nudu svaki put drugi jiliši. 4. julija su nudili krvave kobasice, a goste je zabavljala Tamburica Cindrof. Petak, 18. julija će opet igrati Tamburica Trajštof, kade ćedu športaši servirati pečeno prase. 1. augustuša ćedu tamburati Poljanci na nogometnom igrališću, onda ćedu nuditi gostom čevape i karlovačko pivo. Završni večer, i to 5. septembra, će se Tamburica opet vrnuti kružnomu toku u „ETHNO“, kade će guslati Tamburica Uzlop. Svim bivšim i budućim pohodnicam i pohodnikom željimo ugodnu zabav i dobro računje!

HKD, 7000 Eisenstadt / Željezno, Karallstraße / Karallova ulica 23

IMPRESSUM

Nakladnik i vlasnik medija: Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću (Kroatischer Kulturverein im Burgenland); izdavač: odbor HKD-a; Ulica dr. Lovre Karall-a 23, 7000 Željezno / Eisenstadt; Tel.: +43 2682 66500; ured@hkd.at; tisak: Wograndl, Mattersburg/Matrštof. Layout: Werbeagentur Grafik&Design Erika Toth, Trausdorf/Trajštof. Izdavanje Glasila podupira Savezno kancelarstvo iz lonca za narodne grupe. Gefördert vom BKA aus Mitteln der Volksgruppenförderung.